

WETENSCHAPPELIJK BUREAU VAN DE SP

Verslag over het jaar 2004

Wetenschappelijk Bureau van de SP

Het Wetenschappelijk Bureau van de SP is een denktank van de Socialistische Partij. Medewerkers van dit instituut geven gevraagd en ongevraagd advies ten behoeve van de partij en van organisaties die de uitgangspunten van de partij onderschrijven.

Vijverhofstraat 65
3032 SC ROTTERDAM
T 010 243 55 59
F 010 243 55 66
E wetenschappelijkbureau@sp.nl
I www.sp.nl/onderzoek

Medewerkers

De vaste bezetting van het Wetenschappelijk Bureau werd in 2004 gevormd door:

Tiny Kox (sociaal-politieke aangelegenheden)
Ronald van Raak (hoofd)
Nico Schouten (sociaal-economische aangelegenheden)
Ineke Palm (zorg en welzijn)
Peter Verschuren (hoofdredacteur *Spanning*).

Samenvatting

Het Wetenschappelijk Bureau van de SP heeft in 2004 een bijdrage geleverd aan de formulering en de verspreiding van een socialistisch alternatief voor de liberale politiek van het kabinet Balkenende II. Het onderzoek spitste zich toe op de voorstellen voor politieke vernieuwing, de gevolgen van marktwerking voor zorg en welzijn, de zorg voor asbestslachtoffers, de nieuwe woningnood, de integratie in Nederland, de oorlog in Irak en de grondslagen van het socialisme.

Het wetenschappelijk bureau heeft in 2004 deelgenomen aan landelijke discussies over politieke vernieuwing en het functioneren van de democratie. Publicaties zijn verschenen over de herideologisering van de politiek, de beginselendiscussies in verschillende politieke partijen, staatsrechtelijke hervormingen en de publieke moraal.

Veel aandacht is besteed aan de invoering van verschillende vormen van marktwerking in de zorg. Rapporten werden gepubliceerd over de verpleegzorg, de thuiszorg en de zelfzorg. Een internationaal onderzoek werd gedaan naar de gevolgen van marktwerking in de zorg. Assistentie werd verleend bij het opstellen van het manifest 'De zorg is geen markt', een initiatief van SP-Tweede Kamerlid Agnes Kant en tientallen deskundigen, dat door meer dan 6.000 mensen uit de

zorg is ondertekend. In het kader van de serie over de liberalisering van Nederland verscheen een rapport over de nieuwe woningnood.

In samenwerking met het Comité Asbestslachtoffers werd in mei een tweedaags internationaal congres georganiseerd over de gevolgen van asbestvervuiling. Het wetenschappelijk bureau deed bovendien een internationaal onderzoek naar asbestbedrijven.

In 2004 is een begin gemaakt met de voorbereiding van een nieuwe integratie- en emancipatienota van de SP en zijn enkele inleidende studies verschenen. Het wetenschappelijk bureau adviseerde partijbestuur en Kamerfracties over Europese ontwikkelingen en internationale politiek. Daarbij werd speciale aandacht gegeven aan de ontwikkelingen in Irak en de Nederlandse betrokkenheid daarbij.

In samenwerking met uitgeverij Veen Magazines verscheen het boek *Socialisme, what's left?*, waarin socialisten van nu, onder wie Anja Meulenbelt, Huub Oosterhuis en Jan Pronk, commentaar geven op klassieke teksten uit het socialisme en perspectieven schetsen voor de toekomst. Ondersteuning is verleend bij de uitgave van de boeken *De socialisten* over de SP, van onderzoeksjournalist Rudie Kagie en *Hoe dan, Jan?*, van de schrijvers Karel Glastra van Loon en Kees Slager.

Verder heeft het wetenschappelijk bureau gepubliceerd over uiteenlopende onderwerpen als de Europese integratie, de waarden- en normendiscussie, de hypotheekrenteaftrek, de onafhankelijkheid van het wetenschappelijk onderzoek en de publieke omroep.

In 2004 zijn de voorbereidingen getroffen om het SP-kaderblad *Spanning* te vernieuwen. Vanaf januari 2005 zal *Spanning* geheel verschijnen onder verantwoordelijkheid van het wetenschappelijk bureau.

Ook in 2004 hebben de medewerkers van het wetenschappelijk bureau een rol gespeeld in de scholing en opleiding van partijleden en -kaders. Zowel landelijk als lokaal zijn een groot aantal scholingen verzorgd. Medewerkers van het wetenschappelijk bureau hebben bovendien deelgenomen aan publieke debatten, zowel binnen als buiten de partij. Ten slotte heeft het wetenschappelijk bureau inhoudelijke medewerking verleend bij het opstellen van een programma voor de verkiezingen voor het Europees parlement en de voorbereiding van het in 2005 te houden referendum over het Europese constitutionele verdrag. Bovendien is medewerking verleend aan de voorbereiding van het congres 'De SP en de wereld' dat in mei 2005 wordt gehouden.

Projecten

Het onderzoek van het Wetenschappelijk Bureau van de SP spitste zich toe op de voorstellen voor politieke vernieuwing, de gevolgen van marktwerking voor zorg en welzijn, de zorg voor asbestslachtoffers, de nieuwe woningnood, de integratie in Nederland en de grondslagen van het socialisme. Daarnaast werden een groot aantal overige activiteiten verricht. De onderzoeksresultaten stonden ten dienste

van het partijbestuur, de partijafdelingen en de woordvoerders in de fracties in de Tweede en Eerste Kamer en werden onder meer gebruikt voor opinievorming binnen en buiten de partij.

I. Politieke vernieuwing

Ook in 2004 klonk luid de roep om politieke vernieuwing. Het wetenschappelijk bureau heeft een actieve bijdrage geleverd aan debatten rondom de herideologisering van de politiek, de beginselendiscussies in verschillende politieke partijen, staatsrechtelijke hervormingen en de publieke moraal.

Activiteiten

Artikelen:

Ronald van Raak, 'Ouderwetse sociaal-democratie', recensieartikel n.a.v. Paul Kalma, *Links, rechts en de vooruitgang* (2004), *Spanning. Opinieblad van de SP* (december).

Ronald van Raak, 'Waterland Stichting geen links alternatief', *Spanning. Opinieblad van de SP* (december).

Ronald van Raak, 'Conservatieven, meer analyse graag!', *de Volkskrant*, 12 november.

Ronald van Raak, 'Marx heel modern', interview in *De Socialist* (november).

Ronald van Raak, 'Vrijzinnig of vrijblijvend? Het beginselendebat in GroenLinks', *Spanning. Opinieblad van de SP* (oktober).

Ronald van Raak, 'Klassendemocratie', *Forum. Opinieblad van VNO-NCW* (7 oktober).

Tiny Kox, 'Vrijzinnig liberalisme', *GroenLinks Magazine* (oktober).

Ronald van Raak, 'Historische les over hervorming kiesrecht', recensieartikel n.a.v. Jasper Loots, *Voor het volk, van het volk. Van districtenstelsel naar evenredige vertegenwoordiging* (2004) *Socialisme & Democratie* (september).

Ronald van Raak, 'Zonder ideologie redden politieke partijen het niet', *de Volkskrant*, 28 september.

Ronald van Raak, 'Waarom politici niet doen wat ze beloven', *Spanning. Opinieblad van de SP* (september).

Ronald van Raak, 'Weten politici waar zij over praten?', recensieartikel n.a.v. Heman van Gunsteren, *Woordenschat voor verwarde politici* (2004) *Roodkoper* (zomer).

Ronald van Raak, 'Het morele belang van Marx', idem (red.), *Socialisme, what's left? Klassieke teksten ingeleid door socialisten van nu* (Veen Magazines).

Ronald van Raak, 'Lessen voor een sociaal liberalisme. Het Personalisme van Philip Kohnstamm', *Liberaal Reveil* (augustus).

Ronald van Raak, 'Pvda-beginselen basis voor linkse samenwerking?', *Socialisme & Democratie* (augustus).

Ronald van Raak, 'Remkes breekt beloften aan de Achterhoek' *De Gelderlander*, 15 juni.

Ronald van Raak, 'Religie en democratie. Het "Bijbelsch Personalisme" van Philip A. Kohnstamm', *Tijdschrift voor Nederlandse Kerkgeschiedenis* (juni).

Ronald van Raak, 'Van Aartsen pleit voor gesjoemel met stemmen', *Trouw*, 1 juni.

Ronald van Raak, 'De nieuwe veren van de PvdA', *Spanning. Opinieblad van de SP* (mei).

Ronald van Raak, 'De actualiteit van Marx', *De Socialist* (mei).

Ronald van Raak, 'Kiezer wil niet anders maar méér kiezen', *de Volkskrant*, 15 maart.

Ronald van Raak en Rob Janssen, 'Op de langere termijn is een democratie zonder socialisme ondenkbaar'. Interview met Bart Tromp, *Tribune. Ledenblad van de SP* (maart).

Tiny Kox en Ronald van Raak, 'Liberalisme met sociaal gezicht is te weinig', *NRC Handelsblad*, 5 maart.

Ronald van Raak en Preeti Lakwijk, 'We geven het toe als we falen'. Interview met Prakash Karat, *Tribune. Ledenblad van de SP* (februari).

Lezingen:

Ronald van Raak, 'Hoeveel gemeenschap is nodig voor vrijheid?', lezing 50-jarig jubileumsymposium Teldersstichting, Den Haag, 17 december.

Ronald van Raak, 'De toekomst van links', Nederlands Sociaal Forum, Amsterdam, 28 november.

Ronald van Raak, 'Meer zielkunde in de politiek', column filosofisch café Felix en Sophie, Felix Meritis, Amsterdam, 9 november.

Ronald van Raak, 'Normen en waarden', Panoplia Leiden, 21 oktober.

Ronald van Raak, 'Waarom politici niet doen wat ze beloven', Rood Den Bosch, 15 september.

Ronald van Raak, 'Dualisme in gemeente en provincie', SP-Partijraad, Amersfoort, 19 juni.

Ronald van Raak, 'Blauwdruk van een ideale wereld. Over de waarde van de politieke utopie', filosofisch café Felix en Sofie, Felix Meritis, Amsterdam, 9 maart.

Daarnaast hebben leden van het wetenschappelijk bureau met grote regelmaat gesproken over onderwerpen van politieke vernieuwing op landelijk en lokaal door de SP georganiseerde debatten en scholingen.

II. Zorg en welzijn

In 2004 heeft het Ineke Palm onderzoek gedaan naar de gevolgen van de politiek van liberalisering voor zorg en welzijn. Onderzoek is gedaan naar de verpleegzorg (in samenwerking met de Tweede Kamerfractie van de SP en het Ouderenplatform van de SP), de zelfzorgmiddelen en de thuiszorg (beide in samenwerking met de Tweede Kamerfractie van de SP). Een vergelijkend internationaal onderzoek is gedaan naar de gevolgen van marktwerking in de zorg. Ten slotte is assistentie verleend aan Tweede Kamerlid Agnes Kant bij het opstellen van het manifest 'De zorg is geen markt' (www.zorggeenmarkt.nl).

Activiteiten

Rapporten:

Ineke Palm, Agnes Kant en Cees De Groot, *Waar een rijk land arm in is (deel III). Verslag van een enquête onder 1.100 bewoners, familieleden en personeelsleden in verpleeg- en verzorgingshuizen* (augustus).

Ineke Palm en Agnes Kant, *Minder zorg voor meer geld. Een onderzoek onder apothekers naar de gevolgen van de beperking van de vergoeding voor zelfzorgmiddelen op recepten voor chronische patiënten* (mei).

Ineke Palm en Agnes Kant, *Thuiszorg of zorgen thuis. Onderzoek naar de gevolgen van de verhoging van de eigen bijdrage voor thuiszorg* (april).

Ineke Palm, *Marktwerking: het panacee voor wachtlijsten? Een vergelijking tussen 6 OECD-landen* (april).

Verder is een onderzoek uitgevoerd onder circa 550 fysiotherapeuten, dat in januari 2005 wordt gepubliceerd.

Artikelen:

Medewerking is verleend aan: Agnes Kant en Jan Marijnissen, 'Ban de bureaucratie eens uit', *NRC Handelsblad*, 6 december.

In oktober verscheen, in samenwerking met de Tweede Kamerfractie van de SP, een manifest 'De zorg is geen markt', dat onder meer verscheen in *de Volkskrant* van 26 oktober.

Ineke Palm, 'Concurrentie helpt de zorg niet vooruit', *Spanning, Opinieblad van de SP* (november)

Ineke Palm, 'Onderzoek gevolgen verhoging eigen bijdrage thuiszorg' (www.sp.nl) 5 april.

III. Asbestslachtoffers

In 1995 nam de SP het initiatief tot de oprichting van het Comité Asbestslachtoffers. Dit comité doet een beroep op de ondersteuning van het wetenschappelijk bureau. In 2004 is in nauwe samenwerking met het comité en met letselschade-advocaat Bob Ruers een tweedaags internationaal congres georganiseerd. Ook is in 2004 door Nico Schouten een internationaal onderzoek afgerond naar de gevolgen van honderd jaar asbestvervuiling door eternitbedrijven.

Activiteiten

Internationaal congres:

Op 13 en 14 mei is samen met het Comité Asbestslachtoffers een Internationaal Asbestcongres Amsterdam (IACA) georganiseerd, met 28 sprekers uit Australië, België, Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië, Nederland, de Verenigde Staten en Zuid-Afrika. De bijdragen en discussies werden gebundeld in:

IACA, *De vervuiler betaalt/ The polluter pays* (april).

In 2005 verschijnt: Nico Schouten, *Het asbestdrama. Eternit en de gevolgen van honderd jaar asbestcement*.

IV. Woningnood

Sinds 2000 doet het wetenschappelijk bureau onderzoek naar de gevolgen van de politiek van liberalisering. In een serie 'De uitverkoop van Nederland' zijn de afgelopen jaren onderzoeksrapporten verschenen over *De uitverkoop van de energie* (2001), *De uitverkoop van het openbaar vervoer* (2001), *De uitverkoop*

van *publieke voorzieningen* (2002), *De uitverkoop van de sociale zekerheid* (2002) en *Meer zorg met minder bureaucratie* (2003). In 2004 heeft Nico Schouten een onderzoek afgerond naar de nieuwe woningnood.

Activiteiten

Rapport:

Nico Schouten, *De nieuwe woningnood* (april).

Dit rapport vormde mede de basis voor een landelijke informatiekraant en de landelijke actie 'Stop de huurexplosie'.

V. Integratie

Het wetenschappelijk bureau is voornemens om in 2005 een voorstel te doen voor een nieuwe integratie-en emancipatienota van de SP. In 2004 is daartoe het voorbereidend onderzoek gestart. Dit heeft geleid tot enkele voorbereidende publicaties.

Activiteiten

Artikelen:

Tiny Kox, 'De vrijheid van meningsuiting is niet onbegrensd', *Spanning. Opinieblad van de SP* (december).

Tiny Kox, 'Sabine, Theo en de toekomst', *Tribune. Ledenblad van de SP* (november).

Ronald van Raak, 'Socialisten mogen niet cynisch zijn', interview in *Tribune. Ledenblad van de SP* (november).

Ronald van Raak, 'We mogen niet klagen. Conservatief cultuurpessimisme in Nederland'. Recensieartikel n.a.v. Ad Verbrugge, *Tijd van onbehagen. Filosofische essays over een cultuur op drift* (2004), *Liberaal Reveil* (oktober).

Ronald van Raak, 'De ezelsoren van Gerard Reve. Het recht op een eigen godsbeeld', *Roodkoper* (herfst).

Ronald van Raak, 'Moslims moeten af van "schuilkerkgevoel"', *Utrechts Nieuwsblad*, 12 februari.

Inke Palm verleende medewerking aan de tot standkoming van het initiatief 'Kom niet aan mijn burea' (www.komnietaanmijnburea.nl)

VI. Internationale politiek

In 2004 heeft de SP veel aandacht geschonken aan de ontwikkelingen in Irak na de bezetting door een door de Verenigde Staten geleide en door Nederland ondersteunde coalitie. In april stuurde de SP een *fact finding mission* naar Irak onder leiding van Tiny Kox. De opgedane informatie werd ter beschikking gesteld van het partijbestuur en de partijafdelingen, gepubliceerd op www.sp.nl en toegezonden aan de Irakese gesprekspartners en verschillende verwante politieke partijen in Europa. Mede op basis van de resultaten van de missie werden verschillende Irakese delegaties in Nederland ontvangen. Informatie werd vergaard en aan de delegaties verstrekt over verkiezingscampagnes en

communicatiestrategieën in Nederland, ten behoeve van de geplande verkiezingen in Irak. Een ander belangrijk thema in 2004 was linkse samenwerking in Europa.

Activiteiten

Studiereizen:

Van 9 tot en met 19 april heeft een delegatie van de SP, onder leiding van Tiny Kox, een studiereis gemaakt naar Irak, waarbij gesproken werd met regeringsfunctionarissen, besturen van politieke partijen en maatschappelijke organisaties. Van 16 tot en met 24 oktober heeft een Irakese delegatie in het kader van de komende verkiezingen op uitnodiging van de SP een studiereis gemaakt door Nederland.

Namens de SP nam Tiny Kox op 10 en 11 januari deel aan een internationale conferentie in Berlijn over de vorming van een Europese Linkse Partij. Op 17 januari organiseerde de SP met ondersteuning van het wetenschappelijk bureau een interne conferentie over de ontwikkelingen in Europa. In november bracht de confederale fractie van Verenigd Links in het Europees Parlement, waar de SP deel van uitmaakt, een werkbezoek aan Nederland, waaraan eveneens vanuit het wetenschappelijk bureau medewerking werd verleend.

Rapporten:

Tiny Kox, *Verslag SP-werkbezoek aan Irak, van 9 tot 19 april 2004* (juni).

Tiny Kox, *Report on Iraqi delegation visit to the Netherlands* (november).

Artikelen:

Tiny Kox, 'Wat is er mis met Europa?', *Roodkoper* (lente).

Tiny Kox, 'Nederland moet Irak op andere wijze helpen' (www.sp.nl) 19 mei.

Door het wetenschappelijk bureau werd bovendien assistentie verleend bij het opstellen van het nieuwe programma voor de Europese verkiezingen op 10 juni. Daarnaast werd medewerking verleend bij de opleiding van kandidaatleden voor het Europees Parlement en bij de begeleiding van het Europese team van de SP in Brussel. Ook werd meegewerkt aan de ontwikkeling van de campagne voor de Europese verkiezingen.

VII. Socialisme

In 2004 is een begin gemaakt met een langjarig onderzoek naar de grondslagen van het socialisme.

Activiteiten

Boek:

Ronald van Raak (red.) *Socialisme, what's left? Klassieke teksten ingeleid door socialisten van nu* (Veen Magazines). Met medewerking van Milo Anstadt, Payman Jafari, Arjo Klamer, Anja Meulenbelt, Huub Oosterhuis en Jan Pronk.

Artikel:

Ronald van Raak, 'Het socialisme van Bertolt Brecht', *Kritisch Denkers Lexicon* (december).

Daarnaast hebben leden van het wetenschappelijk bureau met grote regelmaat gesproken over het socialisme op landelijk en lokaal door de SP georganiseerde debatten en scholingen.

VIII. Overige activiteiten

A. Medewerkers van het wetenschappelijk bureau namen deel aan verschillende debatten tijdens het Nederlands Sociaal Forum, dat plaatsvond van 26 tot en met 28 november in Amsterdam. Daarnaast werd medewerking verleend aan het jubileumcongres van energieorganisatie WISE op 15 december in de Rode Hoed in Amsterdam.

B. Ook de waarden- en normendiscussie kreeg in 2004 de aandacht van het wetenschappelijk bureau.

Nico Schouten, 'Wormen en maden', *Sociologische Gids* III.

C. In nauwe samenwerking met de Tweede-Kamerfractie van de SP heeft extern medewerker Joan Linde een rapport samengesteld over de fiscale behandeling van het eigen huis.

Joan Linde, e.a., *Beter Belast. Voorstellen voor een doordachtere en eerlijkere fiscale behandeling van het eigen huis* (september).

D. Ook aan de onafhankelijkheid van het wetenschappelijk onderzoek heeft het wetenschappelijk bureau in 2004 uitgebreid aandacht besteed.

Ronald van Raak en Fenna Vergeer, 'Archeologische marktsector moet de wetenschap omarmen', *Het Financieele Dagblad*, 3 november.

Ronald van Raak, interview over onafhankelijke wetenschap, *EditieNL*, RTL 4, 26 oktober.

Ineke Palm, *De onafhankelijkheid van het medisch wetenschappelijk onderzoek. De stand van zaken na publicatie van het rapport 'Ongemakkelijke minnaars'* (oktober)

Ronald van Raak en Frans Theuws, 'Archeoloog dreigt loodgieter te worden', *NRC Handelsblad*, 27 september.

Ronald van Raak, 'Waarvoor hebben we universiteiten?', *A3. Studentenkrant van de SP* (augustus).

Ronald van Raak, 'Waar blijft de academische trots?', *Delta. TU Delft* (19 februari).

Ronald van Raak, 'Onderzoekers zullen steeds vaker in gewetensnood komen', interview in *Delta. TU Delft* (5 februari) 3.

E. Op verzoek van het bestuur van de SP en het bestuur van Ons Medisch Centrum, de huisartsenpraktijken die op initiatief van de SP tot stand zijn gekomen, is het wetenschappelijk bureau onder coördinatie van Tiny Kox begonnen met een verkennende studie naar de opties voor het Centrum in de komende jaren.

F. Op 19 mei verscheen het boek *De socialisten* over de SP, van onderzoeksjournalist Rudie Kagie. Door Tiny Kox is de schrijver ondersteund bij het vinden van relevante gegevens. In januari 2005 verschijnt het boek *Hoe dan, Jan?* van de schrijvers Karel Glastra van Loon en Kees Slager. Ook hier verleende Tiny Kox medewerking bij het vinden van relevante gegevens.

G. Ten slotte is nog een publicatie verschenen over de publieke omroep.

Ronald van Raak, 'Nieuwe omroepen bij CDA en PvdA taboe', *de Volkskrant*, 18 mei.

3. SPANNING, OPINIEBLAD VAN DE SP

In 2004 zijn de voorbereidingen getroffen om het SP-kaderblad *Spanning* te vernieuwen. Het blad verscheen tot op heden in nauwe samenwerking met het wetenschappelijk bureau. Hoofdredacteur was Peter Verschuren. Vanaf januari 2005 zal *Spanning* geheel verschijnen onder verantwoordelijkheid van het wetenschappelijk bureau.

4. SCHOLING EN OPLEIDING

Ook in 2004 hebben de leden van het wetenschappelijk bureau een belangrijke rol gespeeld in de scholing en opleiding van partijleden en -kader. Zowel landelijk als lokaal zijn een groot aantal scholingen verzorgd. Bijzondere bijdragen werden geleverd aan de zomerscholing van SP-leden en de oktoberscholing van SP-kader.